भीष्मउवाच अत्रतेवर्तयिष्यामिनीतिमापत्सुभारत ॥ उत्सृज्यापिघृणांकालेयथावर्त्तेतभूमिपः ॥ २ ॥ अत्राप्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं ॥ भारद्वाजस्यसंवादंराज्ञःशत्रुंजयस्यच ॥ ३ ॥ राजाशत्रुंजयोनामसौवीरेषुमहारथः ॥ भारद्वाजमुपागम्यपप्रच्छार्थविनिश्चयं ॥ ४ ॥ अलब्धस्यकथंलिप्सालब्धंकेनविवर्द्धते ॥ वर्द्धितंपाल्यतेकेनपालितंप्रणयेत्कथं ॥ ५ ॥ तस्मैविनिश्चितार्थायपरिपृष्टोर्थनिश्चयं ॥ उवाचब्राह्मणोवाक्यमिदंहेतुमदुत्तमं ॥ ६ ॥ नित्यमुद्यतदंडःस्यान्नित्यंविवृतपौरुषः ॥ अच्छिद्रश्छिद्रदर्शीचपरेषांविवरानुगः ॥ ७ ॥ नित्यमुद्यतदंडस्यभृशमुद्विजतेनरः ॥ तस्मात्सर्वाणिभूतानिदंडेनैवप्रसाधयेत् ॥ ८ ॥ एवंदंडंप्रशंसंतिपंडितास्तत्त्वदर्शिनः ॥ तस्माच्चतुष्टयेतस्मिन्प्रधानोदंडउच्यते ॥ ९ ॥ छिन्नमूलेत्वधिष्ठानेसर्वेषांजीवनंहतं ॥ कथंहिशाखास्तिष्ठेयुश्छिन्नमूलेवनस्पतौ ॥ १० ॥ मूलमेवादितश्छिंद्यात्परपक्षस्यपंडितः ॥ ततःसहायान्पक्षंचमूलमेवानुसाधयेत् ॥ ११ ॥ सुमंत्रितंसुविक्रांतंसुयुद्धंसुपलायितं ॥ आपदास्पदकालेतुकुर्वीतनविचारयेत् ॥ १२ ॥ वाङ्मात्रेणविनीतःस्याद्धृदयेनयथाक्षुरः ॥ श्लक्ष्णपूर्वाभिभाषीचकामक्रोधौविवर्जयेत् ॥ १३ ॥ सपत्नसहितेकार्येकृत्वासंधिंनविश्वसेत् ॥ अपक्रामेत्ततःशीघ्रंकृतकार्योविचक्षणः ॥ १४ ॥ शत्रुंचमित्ररूपेणसांत्वेनैवाभिसांत्वयेत् ॥ नित्यशश्चोद्विजेत्तस्माद्गृहात्सर्पयुतादिव ॥ १५ ॥ यथाबुद्धिःपरिभवेत्तमतीतेनसांत्वयेत् ॥ अनागतेनदुष्प्रज्ञंप्रत्युत्पन्नेनपंडितं ॥ १६ ॥ अंजलिंशपथंसांत्वंप्रणम्यशिरसावदेत् ॥ अश्रुप्रमार्जनंचैवकर्तव्यंभूतिमिच्छता ॥ १७ ॥ वहेदमित्रंस्कंधेनयावत्कालस्यपर्ययः ॥ प्राप्तकालंतुविज्ञायभिंद्याद्घटमिवाश्मनि ॥ १८ ॥ मुहूर्तमपिराजेंद्रतिंदुकालातवज्ज्वलेत् ॥ नतुषाग्निरिवानर्चिर्धूमायेतचिरंनरः ॥ १९ ॥ नानार्थिकोर्थसंबंधंकृतघ्नेनसमाचरेत् ॥ अर्थीतुशक्यतेभोक्तुंकृतकार्योवमन्यते ॥ तस्मात्सर्वाणिकार्याणिसावशेषाणिकारयेत् ॥ २० ॥

नानार्थिकःबहुप्रयोजनवान् कृतघ्नेपुरुषेअर्थसंबंधंनसमाचरेत् मानार्थिकइतिपाठे मानीयथाचरेत्तर्हितत्कार्यसमाप्तेःप्रागेवाचरेदित्याह अर्थीति फलितमाह तस्मादिति सार्द्धः ॥ २० ॥

Digitized by Google